

ERFGOED Veel schilderijen en zilver via collecties naar buitenlandse musea

Over de hele wereld ligt West-Friese kunst in de vitrines

Museumdirecteur Ad Geerdink.

FOTO MARCEL ROB

Schets van liggende koe, gemaakt door Paulus Potter.

FOTO METROPOLITAN MUSEUM OF ART

”
In de 19e eeuw verdween erg veel kunst uit het land omdat er hier een periode van armoede was

Ad Geerdink
Directeur Westfries Museum

Ver weg in het Museum van Schone Kunsten in Buenos Aires ligt in het depot een schilderij. Het stelt een Hollandse zeeman voor. De curatoren hebben sterke aanwijzingen dat het rond 1618 in Enkhuizen is gemaakt. Overal ter wereld liggen kunstschaten, met een West-Friese achtergrond. Het zij door de makers, of door de afbeelding.

Martin Menger
m.menger@mediahuis.nl

Hoorn ■ Neem het British Museum in Londen. De indrukwekkende kunstcollectie herbergt onder meer een gravure van twee schepen voor een Hollandse haven. Vermoedelijk gemaakt naar het voorbeeld van Pieter Breughel de Oudere rond 1565. Een Hulk en een boeier, in ruige zee. Dat kan wel eens de Zuiderzee zijn: de schepen voeren in top de wapenvlaggen van Hoorn, Enkhuizen en Amsterdam. De vaag zichtbare havenstad op de achtergrond roept vragen op: zien we nu de Hoofdtoren van Hoorn of de Drom van Enkhuizen?

Als er iemand is die dat graag eens zelf zou willen zien, dan is het wel Ad Geerdink. De directeur van het Westfries Museum in Hoorn weet van de buitenlandse 'schatten' af. „Ik weet dat er in een museum in Hamburg een erg mooi schilderij is van de Hoornse haven. Dat is gemaakt door schilder Jan Abrahamsz. Beerstraten (1622-1666) in de 17e eeuw. Dat is een mooi voorbeeld van een stuk dat je ook wel eens hier zou willen laten zien.”

Welgestelden

Dat er verspreid over de wereldbol veel 'West-Friese' kunst in de museumvitrines of depots ligt, verbaast Geerdink niet. „In de Nederlanden werd in de 17e eeuw op een enorme schaal kunst gemaakt. In elk huis van welgestelde mensen hingen toen schilderijen. Dat ging echt met indrukwekkende aantallen. Dus zo gek is het niet dat dit soort werken of voorwerpen in verzamelingen terecht kwamen.”

Want zo is veel kunst ver weg tot museumstuk geworden. Het schilderij van de vermoedelijk Enkhuizer zeevaarder kwam rond 1848 in Buenos Aires terecht nadat een verzamelaar het na een verblijf in Europa als onderdeel van de eigen collectie had meegenomen en later had geschonken aan het eerste nationale museum.

Potter

Nog een voorbeeld: een schets, studie van een liggende koe, gemaakt door Paulus Potter (1625-1654). Een van de grootste Enkhu-

De Maria

Overigens is er ook een voorbeeld van een beweging die andersom werd gemaakt. Dat was in 2007, toen na een actie op een veiling bij Sotheby's in New York het laatmiddeleeuwse beeld de Maria van Hoorn werd gekocht. Rond 1916 moet het beeldje zijn verkocht. Maar Horinezen kwamen in actie en mede door een haastige crowdfunding kwam de Maria terug naar de plek waar ze volgens velen thuishoort: in de stad Hoorn. Het Westfries Museum ontfermt zich over het beheer.

zer schilders. Dat werk hangt in het prestigieuze Metropolitan Museum of Art in New York. Niet echt groot, wel betekenisvol. Het Amerikaanse museum kreeg deze schets in 2013 via een gift.

Het Alte Pinotek Museum in München gaat prat op het bezit van het schilderij 'De markt van Hoorn'. Een kleurrijk werk, gemaakt door Isaak Ouwater (1748-1793). Hij schilderde rond 1784 het oude raadhuis aan de Roode Steen, met links nog zichtbaar de gebouwen van het huidige Westfries Museum... Een grote bank kocht het doek in 1974 en schonk het aan het museum.

Boedel

„Wie weet heeft dit schilderij ooit in Hoorn in een voornaam huis gehangen”, mijmert museumdirecteur Geerdink. „We weten dat er in de 19e eeuw erg veel kunst uit het land verdween omdat er hier een periode van armoede was. Families verkochten dit deel van de boedel om aan centen te komen. Indirect vormde dat ook de aanzet tot de vorming van bijvoorbeeld het Rijksmuseum. Kunstkenner Victor de Stuers publiceerde in 1873 met als titel 'Holland op zijn smalst' een aanklacht tegen de uitverkoop en verwaarlozing van het Nederlandse cultuurgood. Hij zag boos

Isaak Ouwater schilderde de Roode Steen in Hoorn.

hoe alles voor een habbekrats verdween.”

Het Nationaal Museum in Schotland is de trotse bezitter van een zilveren beker die is verguld, gemaakt in Hoorn. Want ook dat wordt meteen duidelijk: Hoorn was eeuwen lang een zilverstad waar het ene na het andere kostbare kunstvoorwerp werd gesmeed. In de jaren negentig werd het aangekocht. Ook in verschillende Amerikaanse musea is Hoorns zilver te bewonderen.

Rotius

Relatief dichterbij huis is het grote schilderij van de Hoornse burgemeester Meyndert Sonck en zijn gezin uit 1662 te bewonderen, en wel in het museum Mayer van den Bergh in Antwerpen. Gemaakt door de grote Hoornse schilder Jan

Hoorn in 1784. Het hangt in München.

FOTO PINOTEK MUSEUM MÜNCHEN

Albertsz Rotius (1624-1666), wiens wieg in Medemblik stond. Het Westfries Museum heeft ook werken van hem, maar deze zou zeker niet misstaan in een van de te renoveren toonzalen.

Al die kunst van regionale oorsprong, het maakt Ad Geerdink hongerig. Op dit moment is het Hoornse museum gesloten vanwege een ingrijpende verbouwing en renovatie. En het uitlenen van kunstvoorwerpen tussen musea onderling is in ieder geval niet goedkoop. Al was het maar vanwege het transport en de enorme verzekeringspremie die daarbij hoort. „Het zou een geweldig idee zijn om later eens een grote expositie te kunnen maken van al die kunst uit het buitenland”, reageert hij. „Dat staat wel op mijn wensenlijstje.”

Portret van Hollandse zeeman, vermoedelijk gemaakt in Enkhuizen. Over de maker bestaat nog onzekerheid. FOTO MUSEO NACIONAL DE BELLAS ARTES

'Hulk en boeier op zee', vermoedelijk voor de haven van Enkhuizen of Hoorn.

FOTO TRUSTEES OF THE BRITISH MUSEUM

Vergulde beker, gemaakt in Hoorn.

FOTO NATIONAL MUSEUM OF SCOTLAND

West-Fries Erfgoed

De rubriek West-Fries Erfgoed zet het verleden van de regio centraal. In deze aflevering de zoektocht naar West-Friese kunstschaten in buitenlandse musea.